

DECEMBER 2023 • EN TIDNING UTGIVEN AV STIFTELSEN DEN NYA VÄLFÄRDEN

Kolumner

Susanna Popova:

Svenskheten skaver och det beror inte på hur omvärlden ser på oss, utan hur vi ser på oss själva. **SID. 2**

Malcom Kyeyune:

Snarare än att sakta ner och försöka utröna vad det var som gick fel, verkar vi nu istället ha bytt ut en känsloladdad kris mot en annan. **SID. 6**

Maria Rankka:

Ett stort ansvar ligger givetvis hos de politiker och tjänstemän som varit och är ansvariga. **SID. 6**

Lorentz Lyttkens:

Om balansen mellan ordning och kaos i ett samhälle. **SID. 10**

Klimatpolitiken måste överges för att rädda elförsörjningen

SID. 5

Borås kommun bryter mot upphandlingslagen

Kommunen riskerar böter på upp till tio miljoner kronor.

SID. 8

Invandring och brottslighet ligger i EU:s händer

EU bestämmer över Sveriges migrationspolitik. Problemet för politikerna är att de inte kan tjäna två herrar samtidigt. **SID. 4**

Chefjurist Pär Cronhult:

"Upphandlingslagarna ger ett effektivt skydd mot korrruption."

Varje år upphandlar statliga och kommunala myndigheter m.fl. för c:a 900 miljarder kronor, eller ungefär en sjättedel av Sveriges totala BNP. Även om det i de flesta fallen brukar gå rätt till är det naturligtvis lockande för maffialiknande strukturer att få in en fot och infiltrera myndigheter, samhällsinstitutioner och politiken.

SID. 9

Patrik Engellau:

De envisa partierna

Min gissning är att nästa stora, svåra fråga i svensk politik – om vi tillfälligt låtsas att de migrationsrelaterade frågorna kanske går att hantera – kommer att handla om statens ekonomi.

SID. 3

Innehåll

Susanna Popova: Det är inte lätt att vara svensk.....	2
De envisa partierna – Patrik Engellau	3
Invandring och brottslighet ligger i EU:s händer	4
Klimatpolitiken måste överges för att rädda elförsörjningen	5
Domstolstrots – kan ge dryga böter	5
Länsstyrelsen i Dalarna åsidosatte regelverk	5
Malcom Kyeyune: När känslor står över fakta	6
Maria Rankka: Hur kunde det bli så här?	6
Politikerna ger upp Sveriges självbestämmande – intervju med Företagarombudsmannen	7
Bjuvs avtal strider mot lagen	8
Region Västernorrland struntade i upphandling	8
Östgötatrafiken ställde olagliga krav	8
Borås fortsätter bryta mot lagen	8
Region förlängde avtal – risk för 700 000 kronor i böter	8
Arbetsförmedling i Karlshamn ett brott mot lagen	8
Luleå får inte driva regional arbetsförmedling	8
Nyköping köpte vågdämpare direkt, i strid mot lagen	8
Upphandlingslagarna – ett skydd mot korruption.....	9
Torsby kommun rättade sig – undgår kritik	10
Lorentz Lyttkens: Starka män och svaga samhällen	10
Helsingborg handlade för 1,6 miljoner utan upphandling .	10
Jan-Olof Sandgren: Oppositionen i Sverige.....	11
Birgitta Sparf: Recept på hur man förstör ett land	11
”Politikerna vill att problemen ska försvinna av sig själva” – intervju med Patrik Engellau.....	12

Krönika

Det är inte lätt att vara svensk

Svenskarna har varit ganska så nöjda med sig själva. Och ganska nöjda med Sverige. Förra året rankade US News and World Report Sverige som bästa land att leva i. Men nu är det ändrat. I år har vi ramlat ner på tredje plats.

Svenskheten skaver och det beror inte på hur omvärlden ser på oss, utan hur vi ser på oss själva. Inte fanken är vi ett land där tungt beväpnade barn skjuter ihjäl varandra? Jo, det är vi.

Maffian svindlar välfärden, driver narkotikahandel och säljer vapen. När det gäller vapenhandel ligger Bullerbylandet på plats sex i Europa. Svensken skakar på huvudet. Inte bra. Polisen fungerar inte bra. Det finns fler områden som fungerar illa. Skolan, försvaret och invandringspolitiken.

Det tog lång tid innan någon såg det komma och lång tid innan något hände. Men då gick det fort. Carl Hamilton, nej inte folkpartisten, har beskrivit den processen. I boken "De ofelbara: historien om tre decennier som förändrade Sverige" skriver han om hur skolan skulle bli i världsklass, men bara föll i internationell ranking. Försvaret behövdes inte och invandringspolitiken skulle öppna gränserna för världen.

Hamilton berättar om hur politikerna byter fot samtidigt. I ett visst ögonblick sätter sig högern och vänstern i samma båt, agerar lika korkat och plötsligt blir drakoniska förändringar möjliga. Och ingen minns att det skulle varit på något annat sätt. Någonsin. Nu kan vi lägga till kriminaliteten. Hur länge hade inte Sverige en krönt kriminolog som talade om att inget blev bättre av att man sätter folk i fängelse? Den killen är fortfarande i svang.

I världens modernaste land hyllades konsensus. Dessutom var det skönt att slippa tänka efter. För dels skulle marknaden lösa en massa frågor av sig själv, vi var väl liberaler i Sverige? Och dessutom var det så tidsödande att sätta sig in i sociologen Hans Zetterbergs tes att samhällets sfärer är artspecifika. Vad då olika? Och var inte Zetterberg konservativ, dessutom? Inte modernt.

Vår älskade mellanposition där vi kunde tala om för hög som låg, för öst som väst, för arbetare som kapitalist hur världen borde styras är väck. Världens modernaste land var en sociologisk variant på nyrikt beteende. Vi gjorde av med vårt förtroendekapital och hamnade på en extrem punkt. Förvärva, ärva och fördärva.

Nu står vi där med dåligt rykte, medan Svenska institutet försöker sminka upp Sverige-bilden. När det demonstreras mot Sverige utomlands, talar institutet om "uppmärksamhet i internationella medier".

Det är inte lätt att vara Svenska institutet, men det är inte lätt att vara svensk heller.

Varför har svenskarna så svårt att fatta vad som händer? Mellanösternvetaren Eli Göndör skrev redan 2017 boken "Religionskollision: Majoritet, minoritet och toleransens gränser". Han skrev att förutom klass, kön och religion finns frågan om en människa tillhör en majoritetskultur eller inte.

Människor från majoritetskulturer har inte minoritetskulturens vana att anpassa sig. Vad tror ni, är Sverige en minoritetskultur? Nej, just det. Sverige är en homogen majoritetskultur som dessutom varit ganska belåten med sig själv. Varför skulle man ställa krav på sig själv, när man kan ställa krav på andra?

Dominansbeteende, kan det kallas när man ser det utifrån. Och svaret på frågan är att man ska ställa kravet på sig själv att läsa böcker och sen tänka efter, annars kan man förlora det man har. Precis så som Sverige inte bara förlorat människoliv och pengar utan också känslan av att leva ett bra liv i ett bra land. Och att kunna göra det utan att behöva formulera varför saker fungerar. Tystnaden får tala. Så kan man tänka när man vet att man är bäst.

Endast Sverige svenska frågor har. Men den stora frågan är inte om svensken är en människa, utan om svensken är beredd att presterar några svar. Och det är ingen idé att klaga på politikerna. Man får dem man förtjänar. □

Susanna Popova

Skribent, podd: shows.acast.com/hakeliuspopova

Adress: Box 5625, 114 86 Stockholm

E-mail: info@dnv.se

Hemsida: www.dnv.se

Ansvarig utgivare: Patrik Engellau

Form & Produktion: Rätt Grafiska AB,
www.rattgrafiska.se

Foton och illustrationer: Shutterstock och Den Nya Välfärden där inte annat anges.

Den Nya Välfärden är en partipolitiskt oberoende tanke- och handlingssmedja. Vi tror att det blir bättre om makt och pengar flyttas från valda ombud till medborgarna själva.

Vi har presenterat konkreta förslag för ett företagervänligare Sverige och för en ny välfärd sedan 1988.

den
nya
välfärden

För att läsa mer om
Den Nya Välfärden, gå in på vår hemsida:
www.dnv.se

Ledare

De envisa partierna

Om jag rätt tolkar stämningarna inom Sveriges olika politiska partier så är de på bottennivå om man bortser från sverigedemokraterna som med allt större skicklighet hanterar sin inneboende själskonflikt som är att, å ena sidan, vilja säga sådant som väljare vill höra för att få röster och, å den andra, att låtsas att de inte sagt något för att inte bli anklagade för populism och fascism och därigenom förlora röster.

(Det är bara på det sättet man kan förklara varför de tre regeringspartierna med så tydliga och motsägelsefulla gester med armbågen bjudit in sverigedemokraterna att medverka i regeringsarbetet. Det såg frökenartat ängsligt ut men var antagligen nödvändigt för att få med de frökenartat ängsliga partierna i regeringen utan att dessa dånade och bad om luktsaltet.)

Egentligen är allt mycket rättvist. Politiker i alla partier (utom sverigedemokraterna) har engagerat sig i årtionden för att etablera och putsa på ett ärofyllt monument över sig själva vilket har varit att Sverige skulle vara – och internationellt erkännas som – en ädelmodig och humanitär stormakt. Den svenska känslan av överlägsenhet växte ur det socialdemokratiska välfärdsprojektet, men har alltmer kommit att motiveras med givmildhet mot immigranter och allmän internationell generositet. Projektets första del, men inte den andra, har varit populär bland väljarna. Det rättvisa är att politikerna nu bestraffas av väljarna för att de inte haft tillräckligt känsligt väderkorn för att uppfatta och följa väljarnas önskemål i invandringsfrågan utan i stället bli besatta av sina egna, politiskt korrekta, värderingar.

Jag vet inte om de så kallade högerpartierna eller de så kallade vänsterpartierna är mest illa utsatta. De tre regeringspartierna, varav två ser ut att åka

ur riksdagen efter nästa val, är tillsammans mindre än sverigedemokraterna. Av de så kallade vänsterpartierna är det bara ett – socialdemokraterna – som inte helt definierat ut sig i väljarnas ögon men för detta fått betala med ett rejält väljartapp till sverigedemokraterna.

En stor del av felet är troligen demokratins svaga ställning i Sverige.

Partierna har gradvis gjort sig oberoende av de avdelningar av det civila samhället som tidigare gav dem deras karaktär och ekonomiska plattform, till exempel att Sveriges arbetarklass gick på socialdemokraternas partimöten, hjälpte till att forma partiets politik och försörjde partiet med sina medlemsavgifter. Men sedan 1974, när landet fick sin senaste

regeringsform, behöver partierna inte längre tigga pengar av medlemmarna utan har blivit medlemsberoende eftersom skatteverket går och hämtar partistödet i väljarnas plånböcker vad väljarna än har för politiska preferenser. Det gör att ett utrotningshotat parti som liberalerna inte har behövt känna någon omedelbar press att anpassa sin politik till någonting som

» Den svenska känslan av överlägsenhet växte ur det socialdemokratiska välfärdsprojektet.«

trogna folkpartister vill rösta på.

Det är lätt att föreställa sig hur situationen skulle kunna utvecklas så länge "sverigedemokraternas frågor", det vill säga gängmord, ligism och bidragsbrottslighet, fortsätter att utvecklas okontrollerat i samma fart som hittills och så länge de övriga partierna visserligen ryser över situationen men hellre håller för ögonen än

öppnar dem och vidtar åtgärder. Då kommer nästa val att bli som en hönsgrädd där tuppen Åkesson sprätter runt och väljer och vrakar bland de kacklande hönsen.

Sverigedemokraternas svaga punkt där de ännu inte vågat (eller behövt) redovisa några uppfattningar gäller staten. Enligt att gammaldags politiskt tänkande kunde man tro att de skulle ogilla skatter bara för att de ogillar invandrare. Men där förnekar sig inte arvet efter det socialdemokratiska partiet från vilket sverigedemokraterna fått huvuddelen av sitt väljarunderlag. I själen är sverigedemokraterna troligen mycket tydligare statskramare än de hittills haft anledning att berätta för väljarkåren. För ett parti med flyt är det ofta mest behagligt att inte behöva tala om vad man vill i frågor som kan väcka några väljares anstöt.

Min gissning är att nästa stora, svåra fråga i svensk politik (om vi tillfälligt låtsas att de migrationsrelaterade frågorna kanske går att hantera) kommer att handla om statens ekonomi. De stora behoven inom exempelvis infrastruktur, försvar, äldreomsorg, transportsystem och andra offentliga system kommer att uppenbaras. Friska pengar måste fram. Då kommer väljarna att kräva stränga rikshushållare som inte, liksom idag, slösar med skattepengar. Där vet man inte hur sverigedemokraterna kommer att ställa sig. De verkar inte ens ha ställt sig frågan. □

Patrik Engellau

Patrik Engellau

**Ordförande,
Stiftelsen Den Nya Välfärden**

Invandring och brottslighet ligger i EU:s händer

Under de senaste tolv åren har 1,2 miljoner utländska medborgare invandrat till Sverige. Under samma tid har över 700 000 fått svenskt medborgarskap. Under 2022 delade Migrationsverket ut drygt 142 000 uppehållstillstånd. Regeringen har lovat väljarna att genomföra ett "paradigmskifte" på migrationsområdet men EU-medlemskapet och internationella konventioner gör att Sverige varken kommer kunna stoppa massinvandringen eller den eskalerande brottsutvecklingen.

Sverige genomgår en demografisk förändring och gängen har inga problem att hitta rekryter bland de stora barnkullarna i utanförskapsområdena. I år kommer antalet sprängningar slå rekord. Häktesplatserna är belagda till 114 procent. Kriminalvården larmar om behovet av minst 1 000 nya häktesplatser och menar att det varken finns fängelseplatser eller personal för att kunna möta regeringens ambitioner om hårdare straff.

Polisen har meddelat att det inte går att vinna över gängbrottsligheten med enbart polisiära metoder, vilket är förståeligt. Polisen är överbelastad och på polishögskolorna finns det många lediga platser, trots sänkta intagningskrav. Rättsväsendet är överbelastat, vilket gör att våldsbrottslingar kan fortsätta begå brott medan de väntar på rättegång. Det är uppenbart att domstolarna, kriminalvården och polisen inte klarar att hantera våldsvägen, vilket innebär att straffskärpningar inte är den universalmedicin som politikerna vill få oss att tro.

Brottsligheten växer med mer invandring.

I juni 2019 släppte Den Nya Valfärden och Det Goda Samhället rapporten "Invandring och brottslighet – ett trettioårsperspektiv". Rapporten byggde på data från Brå och uppdaterade myndighetens egen studie, som då inte hade publicerats sedan 2005. Rapporten skickades till samtliga riksdagsledamöter, regeringsdepartementen och massmedia. Slutsatserna var illavarslande och oroväckande. För första gången gick det att visa att majoriteten våldsbrott begås av människor med utländsk bakgrund. Den mest brotts-

belastade gruppen är inrikes födda av två utrikesfödda föräldrar. De ej folkbokförda (till exempel papperslösa, EU-migranter och medlemmar av utländska ligor) stod för 13 procent av brotten. Två år senare släppte Brå en egen rapport, som styrkte det som vi redan presenterat med deras data.

Att mer invandring från vissa länder också kommer leda till mer brottslighet, särskilt av den våldsammare arten, går inte

längre att förneka. För politikerna finns det därför två huvudsakliga alternativ att välja mellan om de vill ha en chans att få bukt på brottsligheten. Det första alternativet är att stoppa massinvandringen. Det andra alternativet är att fortsätta med massinvandringen men samtidigt försöka lindra de sociala problemen med hårdare straff, sociala insatser och mer övervakning. Nästan alla politiker har valt det senare alternativet.

Att förlita sig på hårda straff för att bekämpa brottslighet har dock vissa praktiska problem, till exempel när det kommer till utvisning. Just nu finns det över 26 000 människor med utvisningsbeslut som inte lämnat landet. Drygt 11 000 har lämnats till polisen varav 8 000 "gått under jord" och är efterlysta. Återvändandet stöter på problem eftersom många mottagarländer vägrar samarbeta. Ibland på enkla grunder, som att den asylsökande ljugit om sitt ursprungsland för att lättare få asyl i Sverige. Regeringens

löften om att genom lagändringar utvisa fler är lovvärt, men ungefär lika trovärdigt som Anders Ygemans löfte om att skicka hem hälften av de som kom hit 2015. Lagar som inte går att beivra är inte värda särskilt mycket.

Utfästelser om hårdare straff har kommit att användas som ett sätt för politikerna att köpa sig tid. Integrationspolitiken har i många avseenden samma funktion, nämligen att ge sken av att integrationsproblemen kan lösas med pengar. Men integrationsproblemen kommer aldrig kunna lösas om Sverige fortsätter ta emot över hundra tusen migranter om året från länder med en radikalt annorlunda kultur. För oavsett om integrationen sker med morot eller piska så är volymerna fortfarande den viktigaste faktorn.

» När Sveriges intressen inte sammanfaller med Bryssels ambitioner så kommer politikerna tvingas välja. «

EU bestämmer över migrationspolitiken.

Politikerna behöver förhålla sig till de avtal som skrivits under med andra länder och med överstatliga organisationer om att tillåta alla som sätter sin fot på svensk mark möjligheten att söka uppehållstillstånd. Dessa avtal binder Sverige till en migrationspolitik som går emot svenska folkets intressen. För att kunna ändra på migrationspolitiken i grunden behöver politikerna först och främst stå upp mot EU.

Schengenavtalet, som tillåter passfria resor inom EU, är en förutsättning för massinvandringen. När en migrant väl tagit sig in i EU så är vägen öppen för att ta sig till Sverige och söka uppehållstillstånd. Sveriges yttre gräns ligger i praktiken i Grekland, Italien och Spanien. EU:s gränsbevakning Frontex är underbemannad och kan inte stoppa de båtlaster med migranter som dagligen kliver av vid Medelhavets stränder.

EU tillåter förvisso temporära gränskontroller om det föreligger ett allvarligt hot mot allmän ordning och inre säkerhet och Sverige har utnyttjat möjligheten att införa gränskontroller till och från, vilket även andra medlemsstater gjort. Men länderna vid Medelhavet behöver nu avlastning och EU har beslutat om en ny Migrationspakt, som ska fördela migranterna mellan medlemsstaterna. Hur omfördelningen kommer ske beräknas till 50% på BNP och 50% på antalet invånare i ett medlemsland. De länder som inte vill ta emot migranter kan köpa sig fria genom att sätta in 20 000 euro per migrant i en gemensam EU-fond.

I april meddelade Jimmie Åkesson att SD inte kommer acceptera att man skänker bort svenska väljares makt över migrationspolitiken. I efterhand så verkar hotet kunna läggas till raden av ultimatum som partiet i efterhand försökt sopa under mattan. Stödet för att ge mer makt till EU är stenhårt i Sveriges riksdag. Detta i full vetskap om att varje ytterligare makt som EU skaffar sig sker på bekostnad av Sveriges självstyre.

Därför är migrationsfrågan till syvende och sist en fråga om lojalitet. En demokrati bygger på att ledarna är valda av folket för att tjäna folket. Om ledarna i ett land saknar lojalitet till sitt folk så kan folket inte heller sluta samhällskontrakt med ledarna i god tro. Dilemmat för politikerna är att de inte kan tjäna två herrar samtidigt. När Sveriges intressen inte sammanfaller med Bryssels ambitioner så kommer politikerna tvingas välja. Antingen tjänar politikerna svenska folket eller så tjänar de byråkraterna i Bryssel. Historiskt har politikerna valt att underkasta sig EU, vilket tyvärr lett till många av de problem som Sverige nu lider av.

Detta demokratiska dilemma går tyvärr inte att lösa på något annat sätt än att omvärdera, omförhandla eller avsluta de överstatliga avtal som Sverige tecknat gällande migrationspolitiken. Väljarna måste kräva att politikerna visar sin lojalitet till Sverige och vägrar implementera EU-beslut som är skadliga för Sverige. "Vi såg det inte komma" ska inte funka som ursäkt i framtiden. □

Klimatpolitiken måste överges för att rädda elförsörjningen

Sveriges elsystem används för att subventionera andra EU-länders elpriser, vilket innebär en enorm förmögenhetsöverföring som i slutändan betalas av svenska företag. Men det svenska elsystemet används även för att uppnå klimatmålen som satts upp av riksdagen och EU. För att uppnå målen är politikerna beredda att subventionera några få bolag på alla andras bekostnad.

Klimatpolitiken har hittills orsakat en enorm skada och målsättningen om noll nettoutsläpp av växthusgaser år 2045 sänker Sveriges konkurrenskraft för varje dag som går. Just nu finns det två problem som regering och riksdag behöver hantera omgående att förhindra en avindustrialisering. Sverigepriser på el behöver införas och klimatpolitiken behöver omformuleras eller överges.

Sverigepriser på el

Sverigepriser i någon form borde inte vara en höger-vänster-fråga. Antalet skäl till att införa Sverigepriser är ju lika många som det finns svenskar. Idag är elektricitet en absolut nödvändighet för alla svenskar och företagare har elräkningar både privat och i verksamheten. De höga elpriserna har tyvärr tvingat många företagare att stänga ned verksamheten och nästan alla har tagit en hård smäll ekonomiskt. Dessutom stiger inflationen när elpriserna stiger, vilket innebär ytterligare en börda för företagen. Höga elpriser bidrar till att sänka den ekonomiska aktiviteten och förvärrar lågkonjunkturen. Ändå är politikerna mer intresserade av god stämning i Bryssel än att hjälpa svenska företag.

Många EU-länder har nedmonterat den planerbara kraftproduktionen av klimatskäl i tron om att det skulle gå att ersätta kolkraft och kärnkraft med solceller och vindkraft. Effekten av denna destruktiva klimatpolitik blev en akut energibrist som måste täckas upp av import. Den gemensamma elmarknaden har därför ingenting att erbjuda Sverige förutom höga elpriser. Ändå försvaras Sveriges deltagande på elmarknaden Nord Pool av sju riksdagspartier. Vänsterpartiet är det enda parti som vågat föreslå en prioritering av svenska elkunder.

Riksdagens inofficiella budskap till väljarna är att EU:s behov går före Sveriges. Och så länge politikerna tycker så kommer problemen med höga elpriser att bestå. Den Nya Valfärdens har åtskilliga gånger skickat in upprop med underskrifter till regeringen. I dessa Företagarkrav har vi krävt att regeringen prioriterar Sverige och ändrar prissättningsmodellen på el så att svenska kunder slipper betala tyska priser.

Klimatpolitiken måste överges

Elpriserna sätts på Nord Pool, men priserna beror inte enbart på tillgång och efterfråga.

Regeringen har beslutat att höja elskatten med nio procent vid årsskiftet, vilket beräknas medföra en ökning på cirka tre miljarder kronor i elskattkostnader nästa år. Dessutom har EU bestämt att vindkraften behöver prissättas bättre, vilket ska ske genom att införa en invecklad "flödesbaserad beräkningsmodell" som ska se till att optimera elhandeln mellan områden utan att överbelasta elnätet. Simuleringar visar att den nya beräkningsmodellen kommer ge prisökningar på som lägst 7 procent i elområde två och över 17 procent i elområde tre. Det motsvarar en förmögenhetsöverföring från svenska folket till elbolagen på cirka 200 miljoner kronor i veckan.

» Effekten av denna destruktiva klimatpolitik blev en akut energibrist som måste täckas upp av import. «

Det kan tyckas märkligt att regeringen höjer elpriserna just nu, men uppfyllandet av de så kallade klimatmålen anses viktigare än ett gott företagarklimat. Att minska koldioxidutsläppen i Sverige blir allt dyrare med tiden eftersom vi redan har en av världens klimateffektivaste ekonomier, vilket innebär att vi släpper ut extremt lite koldioxid i förhållande till vår BNP.

Eftersom den svenska kraftproduktionen inte släpper ut så mycket koldioxid letar politikerna med ljus och lykta efter industrier som kan tänkas sänka sina utsläpp. Sverige har några stora stålindustrier som fortfarande använder masugn som eldas med kol. Om Sverige ska klara målet om noll nettoutsläpp koldioxidutsläpp år 2045 måste dessa stålindustrier bli "fossilfria".

Statliga LKAB kommer därför satsa runt 400 miljarder kronor över 20 år på Hybrit, ett "grönt stål" som framställs med ugnar som går på vätgas som tagits fram med hjälp av vindkraftsel. Hybritprojektet och andra gröna stålprojekt som H2 Green Steel kommer nästan fördubbla Sveriges energiförbrukning och skapa en akut elbrist redan om några år.

Grönt stål tillför inget värde för slutkunden annat än minskade koldioxidutsläpp. Om grönt stål kommer efterfrågas på världsmarknaden är i dagsläget oklart men effekterna av omställningen kommer definitivt bli kännbar för alla. Priset för elbristen kommer bäras av alla svenskar, enbart i syfte att subventionera stålindustrin och elbolagen. Men det gröna stålet är tyvärr bara en av många klimatinvesteringar med skattepengar som måste upphöra omedelbart. Ett annat exempel är vindkraften.

Det är uppenbart att klimatpolitiken behöver omvärderas och i många fall överges. De klimatinvesteringar som sker i vissa branscher på andra branschers bekostnad innebär en snedvridning av ekonomin och lägger bördan av den kommande elbristen och de stigande elkostnaderna på företag som inte får subventioner. Klimatpolitiken har kommit att bli ett sätt att överföra pengar från små företag och privatpersoner till några få storbolag. Denna förmögenhetsöverföring måste upphöra.

Klimatpolitiken bygger på ett antagande, nämligen att det är billigare att begränsa koldioxidutsläppen än att inte göra det. Men även om detta skulle vara sant för något annat land så är det inte nödvändigtvis sant för Sveriges del. Kostnaden för klimatpolitiken är redan känd: höga elpriser, elbrist, inflation, miljöförstöring, avindustrialisering och lägre levnadsstandard. Priset för att inte ha en klimatpolitik är däremot högst oklart, men knappt mätbart med tanke på Sveriges mikroskopiska andel av världens totala utsläpp. Andelen koldioxid i atmosfären är 0,04 procent. Av jordens totala utsläpp utgör Sveriges andel en tusendel. Jordens befolkning växer med ungefär 200 000 människor per dag.

Ändå tycker svenska politiker att vi måste gå först i ledet och släppa ut mindre, så andra länder kan släppa ut mer. Klimatpolitiken är företagarfientlig, missgynnar Sverige och måste därför avskaffas. □

Adam Rydström
Företagarombudsmannen
Den Nya Valfärden

Granskat av
KONKURRENSKOMMISSIONEN

Domstolstrots – kan ge dryga böter

När regionen tog över ansvaret för att driva beställningscentralen för bland annat färdtjänst bröt man mot lagen genom att köpa ett IT-system direkt från en viss leverantör

Sedan förvaltningsrätten i en dom förklarat IT-avtalet ogiltigt ingick regionen omedelbart ett nytt likalydande avtal, direkt med samma företag. Någon återgång skedde inte utan regionen fortsatte köpa programvaran direkt från IT-företaget.

Möjligheten att ogiltigförklara avtal har kommit till för att bekämpa otillåten direkttilldelning, som enligt EU-domstolen är den allvarligaste överträdelsen av upphandlingslagstiftningen som en myndighet kan begå. En av domstol beslutad avtalsogiltighet gäller retroaktivt och innebär att Regioner skulle ha lämnat tillbaka programvaran till IT-företaget, som i sin tur skulle ha betalat tillbaka alla ersättningar från regionen. Så skedde dock inte utan regionen tecknande istället ett nytt avtal direkt med IT-företaget.

– Det finns därför anledning att rikta allvarlig kritik mot Region Jämtland Härjedalen för att upprepat snedvridda konkurrensen på marknaden för IT-system säger Lennart Palm, ledamot i Konkurrenskommissionen. Konkurrensverket har nu begärt att regionen ska betala upphandlingsskadeavgift – som är ett slags böter – med 50 000 kronor. □

Länsstyrelse åsidosatte regelverk

Länsstyrelsen i Dalarna struntade i upphandling vid underhåll av sjöar. Länsstyrelsen i Dalarnas län ville återställa miljön i sjöar med en kemikaliebehandling. Eftersom Länsstyrelsen redan hade bestämt att de ville använda en viss teknik

Per Eklund, ledamot, Konkurrenskommissionen.

så tecknades ett avtal värt två miljoner kronor direkt med ett privat företag som råkade ha just den tekniska lösning som efterfrågades. Några andra fick inte vara med och räkna på uppdraget.

Länsstyrelsen menade att det anlitate företaget hade patent på den tekniska process som myndigheten ville ha, men lagen om offentlig upphandling förbjuder alla hänvisningar eller begränsningar till visst varumärke, patent eller framställningssätt, utan att i så fall även andra, likvärdiga produkter eller tjänster, ska kunna komma i fråga. – Det finns därför anledning att rikta kritik mot Länsstyrelsen i Dalarnas län för att ha satt åt sidan det upphandlingsrättsliga regelverk som ytterst syftar till att skapa konkurrens och motverka korruption i offentlig verksamhet säger Per Eklund, ledamot i Konkurrenskommissionen. □

När känslor står över fakta

Flyktingkrisen under mitten av 2010-talet var, på många sätt, en sorts vattendelare i svensk politisk historia.

Presskonferensen där dåvarande språkröret för Miljöpartiet, Åsa Romson, fick kämpa mot tårarna samtidigt som hon meddelade en omläggning för regeringens flyktingpolitik blev vida omskriven, och kom under ett antal år efteråt att bli en sorts symbol för en hel era. För högern var detta ett tecken på en sorts vänstersjuka; en överdriven sentimentalism, en världsbild där "känslösås", inte fakta och resonemang, tilläts sitta i förarsätet inom svensk politik.

Att svenska politiker känner moraliskt och emotionellt patos var i sig självklart inte något nytt; fråga bara Olof Palme. Men Romsons tårar vid presskonferensen visade ändå på någon sorts krock och kortslutning som inte riktigt existerade på Palmes tid: den flyktingpolitik som sålts in helt på emotionella grunder, där kostnader och avvägningar avfärdades som irrelevanta, krockade här till slut med verkligheten. Vi hade inte råd, vi hade inte oändligt med plats eller SFI-lärare; vi kunde inte böja och forma verkligheten helt enligt våra känslor och drömmar. På Palmes tid kombinerades – ofta överdrivna – emotionella och moraliska utspel fortfarande med tämligen kallblodigt politiskt och ekonomiskt kalkylerande. De utspel där Palme kallade USA för imperialister och mördande gick i slutändan hand i hand med säkerhetspolitiska förhandlingar under bordet. Sveriges politik under denna tid var en hård kärna av cynisk realpolitik, dold bakom ett yttre lager av rosa sockervadd, det vi nuförtiden skulle kalla godhetssignalerande.

Det slående med Åsa Romsons tårar mot slutet av 2015, till skillnad från Palmes ofta tillgjorda poseringar, var att Romsons tårar faktiskt verkade vara äkta. Den där hårda kärnan av realpolitik som tidigare existerat i Sverige var helt enkelt borta: sockervadden var det enda som var kvar. Helt plötsligt räknades det inte på kostnader, det planerades inte för framtiden, det ställdes inte olika behov mot varandra; känslorna satt här i förarsätet från början till slut, och känslorna sa att vi hade råd och att Europa minsann inte byggde murar.

Som en respons på detta flyktingpolitiska fiasko gjordes det försök att ställa upp en ny motsättning inom svensk politik: en motsättning mellan fakta och känslor, logiska resonemang och godhetssignalerande. Svensk högern – ofta inspirerad av diverse Amerikanska högerpersonligheter – började svänga sig med uttryck som "fakta bryr sig inte om dina känslor". Löftet var underförstått: när väl vi fick en högerregering igen skulle sockervadden försvinna och den där hårda kärnan

av realpolitik komma tillbaka igen.

Nu, ett par år in på denna utlovade högerregering, verkar det istället som om motsatsen skett. Kriget i Ukraina ledde om något till en ännu större känslostorm än flyktingkrisen, och precis som under flyktingkrisen blev själva akten att ställa frågor eller komma med invändningar till något illojalt, till snudden på ondskefullt. Resultaten blev därefter: Europa befinner sig nu i stagnation, på gränsen till ekonomisk kris. I Storbritannien sjunker levnadsstarden mycket snabbt, och landet kan snart vara nere på Östereuropeiska nivåer. I Tyskland avindustrialiseras ekonomin i allt raskare takt på grund av allt för höga energipriser.

Snarare än att sakta ner och försöka uttröna vad det var som gick fel, verkar vi nu istället ha bytt ut en känsloladdad kris mot en annan. Allt det som gick fel med Ukraina behöver vi inte prata om, så länge vi kan fokusera på Israel. Att arabvärlden är rosenrasande över vad som nu sker i Gazaremsan är för oss inte viktigt, och att muslimska länder i regionen – såsom Qatar och Saudiarabien – faktiskt har makten att krossa våra Europeiska ekonomier via gas- och oljesanktioner är inte heller något som vi reflekterar över. I det Sverige som existerade för femtio år sedan hade de ekonomiska och geopolitiska kalkylerna – den hårda kärnan – dominerat den faktiska politiken, och känslorna och moralen hade kommit efteråt. Men idag verkar vi alla ha blivit Åsa Romson – vi fokuserar i första hand på vad vi känner, inte på hur verkligheten eller framtiden ser ut.

Går denna utveckling att vända? Möjligtvis, men kanske är den egentliga frågan här en annan: vill vi ens vända utvecklingen? Flyktingpolitiken på

10-talet var ett fiasko, och kriget i Ukraina verkar nu allt mer som en katastrof både för Ukrainarna själva och även för våra ekonomier. Detta till trots: kanske är det så att det helt enkelt är roligare och enklare för både politiker och väljare att syssla med känslor som inte bryr sig om dina fakta, snarare än att behöva traggla med motsatsen. Att känna snarare än att tänka, att svepas med i olika moralpaniker och drev och trender kanske inte är bra för landets hälsa ur ett längre perspektiv, men det är åtminstone kul så länge det varar. Om så är fallet kanske Sveriges framtid helt enkelt kommer se ut som dess förflutna: ett vandrande från olöst kris till olöst kris, från Marabou-bojkott till en annan, ända tills verkligheten till slut sätter stopp och tårarna kommer. □

Malcom Kyeyune

Skribent och poddare

Hur kunde det bli så här?

Det är frågan som står i centrum för den här tidningen.

Självklart är det lättare att vara efterklok och se mönster och signaler när man tittar i backspegeln än när man ska planera för en osäker framtid, men inom många av de områden som Sverige har problem har det under lång tid funnits tydliga varningssignaler och rekommendationer om åtgärder som ingen lyssnat på. Än mindre genomfört. Det gäller sjukvården, energiförsörjningen, bostadsmarknaden och inte minst kriminaliteten.

Ett stort ansvar för denna ignorans ligger givetvis hos de politiker och tjänstemän som ytterst varit och är ansvariga och som ofta har en tendens att bortse från alla fakta som inte stödjer deras världsbild. Men även vi medborgare borde fundera över om vi hade kunnat göra något annorlunda. Vi utgör trots allt alla det här landet tillsammans och vi har åtminstone ett ansvar för hur vi röstar.

Nu driver regeringen exempelvis på för slopad sekretess mellan myndigheter, vilket skulle underlätta informationsutbyte och hjälpa inte minst polisen. Gott så, men detta är inte något nytt förslag. Ett antal offentliga utredningar de senaste tjugo åren har diskuterat just behovet av detta för att uppnå ökad effektivitet i brottsbekämpningen. Ändå har exakt ingenting hänt. Polisen har

själv efterlyst förbättrat informationsutbyte, men det har fram till nu varit ett rop i öknen. Brå konstaterade i början av 2021 att bristande informationsutbyte vad gäller uppgifter som rör barn- och ungdomar är ett hinder i det brottsförebyggande arbetet och otydlighet kring vad som faktiskt gäller och hur lagstiftningen ska tolkas. Det är snart tre år sedan. Varför tar det så lång tid? Hur många unga förövare och brottsoffer hade kunnat räddats om riksdag, regering och andra berörda visat handlingskraft? Med den tragiska utveckling vi har är detta en fråga bokstavligen på liv och död.

Ett annat exempel: 2010 publicerade Riksrevisionen en granskning av polisens brottsförebyggande arbete. Det är en gedigen rapport som innehåller svidande kritik mot

såväl regeringens bristande och ad hoc-artade styrning som Rikspolisstyrelsens, polismyndigheternas och Brås sätt att arbeta med och följa upp de brottsförebyggande insatserna. Att döma av utvecklingen efter 2010 kan inte rekommendationerna ha vägt allt för tungt. Varför har vi en myndighet som Riksrevisionen om deras rekommendationer förblir ökenskrik?

Lika intressant som det är att lära av misstag för att inte upprepa dem är det att fundera över om det finns nya frågor där vi har skyglapparna på. En fråga som det har förvånat mig att regeringen-Kristersson inte tydligt har avfört från agendan efter att de ärvt den av den socialdemokratiska regeringen är den om att införa ett förmögenhetsregister i Sverige. Förslaget kommer från en utredning som riskdagen tillsatte 2021 och är enligt utredningen tänkt att genomföras nästa år. Inget skarpt förslag har dock kommit från regeringen än.

Den förväntade kritiken mot förslaget handlar om att ett förmögenhetsregister skulle göra det enklare att återinföra förmögenhetsbeskattning, vilket är sant. Något sådant förslag är emellertid inte aktuellt, samtidigt vet vi att minsta hint om förmögenhetsskatt skulle få många företagare och kapitalstarka personer att lämna Sverige. Den viktigaste kritiken mot förmögenhetsregistret handlar dock om risken

för ökad brottslighet riktad mot förmögna individer. I vårt väldigt transparenta samhälle är det redan idag lätt att få fram uppgifter om personer, vilka sedan kan användas av kriminella. Att toppa upp detta med ett register som på kort sikt ökar förmögna individers exponering för kriminalitet ytterligare och på lite längre sikt kan leda till återinförd förmögenhetsskatt kan vara den droppe som får bägaren att rinna över. Hur attraktivt är dagens Sverige egentligen? □

Maria Rankka

Entreprenör och investerare i health tech, tidigare vd i Stockholms Handelskammare.

Politikerna ger upp Sveriges självbestämmande

Företagarklimatet hotas av en politik som flyttar pengar från företagarkollektivet till ett fåtal utvalda branscher. Varje dag får EU mer makt, vilket gör att svenska företagare blir utlämnade åt en politik som de inte kan påverka. Denna utveckling utgör ett hot mot företagets överlevnad och behöver därför stoppas, säger Adam Rydström, Företagarombudsmannen vid Den Nya Valfärden.

Tidöregeringens sänkning av reduktionsplikten till EU:s miniminivå var en stor framgång för Den Nya Valfärdens påverkansarbete och uppropet Företagarkravet. Under 2024 beräknas dieselpriiset sjunka med cirka fem kronor litern vid pumpen.

Hur kommer det sig att regeringen genomför en så stor sänkning efter att ha försökt driva upp bränslepriserna under så många år?

Vi är förstås väldigt glada för att regeringen lyssnade på företagarnas krav, men kampen är inte över. Koldioxidskatt, energiskatt och moms utgör ungefär 40 procent av dieselpriiset och 50 procent av bensinpriset. Politikerna vill fortfarande fasa ut "fossila bränslen" och förbjuda försäljningen av bensin- och dieslbilar år 2030. De årliga skatteköningarna på bränsle är inte borttagna. Vi kommer därför fortsätta arbetet för att stoppa överbeskattningen av bilister. Det finns mycket kvar att göra.

När det kommer till reduktionsplikten så är den svår för regeringen att motivera eftersom den inte tillför någon egentlig miljönytta. Att blanda in biodrivmedel i bränsle hade redan testats med etanolen, som var ett populärt bränsle ända till subventionerna avskaffades. Etanolen tappade sin legitimitet som bränsle när det kom fram att det pågick en stor skövlings natur för att odla grödor som sedan skulle omvandlas till bränsle. Efter att ha misslyckats fasa ut bensinen försökte politikerna fasa ut dieseln med samma koncept.

Inblandningen av processat slaktavfall och palmolja i dieseln gjorde bränslet dyrare men ledde inte till några större skatteintäkter för staten. Reduktionsplikten gynnar några få bränslebolag men priset betalas av alla svenskar, antingen direkt vid pumpen eller i form av högre inflation. Därför är reduktionsplikten ett bra exempel på hur klimatpolitiken används för att missgynna företagarkollektivet och istället gynna några få utvalda bolag.

Menar du att politikerna gynnar vissa branscher?

Ett av de största problemen just nu är den dolda omfördelningspolitiken som

innebär att små och mellanstora företag tvingas subventionera några få stora bolag som valts ut av politikerna. Den här förmögenhetsöverföringen sker på många fronter samtidigt. Elpriserna ruinerar många företagare medan elbolagen gör miljardvinster. Samtidigt har Riksbanken chockhöjt räntan till följd av inflationen, vilket lett till att bankerna gör rekordvinster på alla andras bekostnad. Klimatpolitiken används som ett medel för att subventionera vissa branscher, till exempel vindkraften och de stora stålbolagen, vilket på sikt kommer leda till elbrist och högre elpriser för alla andra.

Subventionerna till vissa utvalda bolag försvaras av både högern och vänstern, vilket gör att de politiska skiljelinjerna i näringslivspolitikerna suddas ut. Situationen är extra illavarslande eftersom politiker i hela västvärlden ägnar sig åt samma politik. Sveriges företagare hade till exempel tur som slapp lockdowns under covid-pandemin, men under nästa pandemi riskerar även svenska företag näringsförbud medan kunderna får utgångsförbud.

Tror du att pandemier kommer vara ett hot mot företagare även i framtiden?

Covidåren var traumatiserande för många företag och just nu finns det en naturlig vilja hos hela befolkningen att gå vidare och glömma vad som hände då. Men om man glömmer historien kommer den

antagligen att upprepa sig. Stefan Löfven uppmanade människor att inte spendera pengar i butiker och restauranger och Ulf Kristersson ville se vaccinpass från noll deltagare. Den politiska viljan att införa hårdare restriktioner fanns även i Sverige och vid nästa pandemi riskerar vi att få drakoniska åtgärder direkt.

Världshälsoorganisationen WHO vill att medlemsländerna ska gå med på att förändra de internationella hälsöförelagarna. Syftet är att få WHO att bli ett styrande istället för rådgivande organ vid framtida pandemier. WHO

kommer då få juridiskt bindande makt över Sverige, vilket kraftigt ökar risken för tvångsvaccinering och lockdowns vid nästa pandemi. Om det råder en pandemi eller inte kommer förstås också bestämmas av WHO. Organisationen kommer få makt att bestämma om vaccinpass, karantän och medicinsk behandling. WHO kommer också få möjlighet att censurera vad de anser vara desinformation och befogenhet att ogiltigförklara beslut om hälsoåtgärder som fattas av suveräna nationer. Under covid var det vissa branscher som drabbades av restriktioner men under nästa pandemi kan alla företag få lida.

Hur kan regeringen gå med på att lämna över så mycket makt till WHO?

Alla riksdagspartier är positiva till att ge mer makt till överstatliga organisationer som EU, NATO eller WHO. Den här trenden är enligt mig ett demokratiskt problem och det är extra bekymmersamt med tanke på konsekvenserna för företagare.

Följderna av denna utveckling är att företagets överlevnad hänger på politikernas och byråkraternas god-

tycke. Det går att påverka den nationella politiken men hur påverkar man EU, WHO eller Nato? Sveriges riksdag är i praktiken underställd överstatliga organisationer och det är ett problem för politiker som många gånger medvetet måste gå emot sitt eget lands intressen för att genomföra beslut som fattats i Bryssel eller Washington.

Denna lojalitetsproblematik gör sig påmind varje dag, bland annat i form av höga elpriser och detaljregleringar som kan sätta hela branschers existens i fara. I dag finns det knappt något företag som inte blir påverkat negativt av EU-beslut. Det här betyder inte att EU är dåligt på alla sätt, för det stämmer inte. Men beslut som fattas i EU är väldigt svåra att ändra, vilket gör att medborgarnas demokratiska inflytande minskar för varje år som går. Och med det minskar också makten att påverka företagarklimatet i rätt riktning.

Vad ska man göra åt problemet med politikernas lojalitet?

Vi behöver en ständigt pågående offentlig debatt om Sveriges självbestämmande. Stödet för EU och andra överstatliga organisationer är starkt bland samtliga riksdagspartier, men deltagandet i dessa organisationer innebär att man ger upp rätten för svenskarna att själva bestämma över sitt eget öde. Våra ledare känner inget större ansvar för konsekvenserna av en dålig företagspolitik. De har ju inte fattat besluten själva utan verkställer bara EU:s eller Natos vilja.

Politiker brukar ursäktas sig med att "de inte såg det komma", vilket är ett sätt att berätta för väljarna att de varit naiva som röstat fram sådana naiva ledare. Ett delat ansvar är ju ett sätt att minska det egna ansvaret för samhällsutvecklingen. Det vore därför bra om svenskarna kunde förhålla sig skeptiska till påståenden från auktoriteter och började tänka själva i större utsträckning. Om man som medborgare inte klarar att förhålla sig skeptisk till politiker och massmedia så riskerar man nämligen att bli manipulerad. Då kommer man kanske tro att reduktionsplikten är viktig för klimatet, att massinvandringen räddar pensionssystemet eller att god stämning i Bryssel är viktigare än företagets överlevnad. □

Adam Rydström.

Bjuvs avtal strider mot lagen

Bjuvs kommun ville ha hjälp med ett projekt för ökad trygghet i kommunens problemområden. Därför tecknade kommunen avtal direkt med en viss konsult som skulle kartlägga problemområdena och upprätta åtgärdsplaner.

Avtalet gällde från början enbart 380 000 kronor och var därmed möjligt att direktupphandla. Enligt kommunens egna riktlinjer skulle även minst tre andra leverantörer tillfrågas, vilket aldrig skedde. Istället tecknades avtalet direkt med den redan anlitade konsulten.

Kommunen utökade även uppdraget till att omfatta tjänster för totalt 720 000 kronor, vilket gjorde att avtalet inte längre fick direktupphandlas. Istället skulle upphandlingen ha annonserats så även andra konsulter fick lämna anbud.

– Det finns därmed anledning att rikta kritik mot Bjuvs kommun för att ha åsidosatt inte bara sina egna riktlinjer utan även den upphandlingsrättsliga lagstiftning som ytterst syftar till att skapa konkurrens och motverka korruption i offentlig verksamhet, säger Inger Ridderstrand-Linderoth, ordförande i Konkurrenskommissionen.

Inger Ridderstrand-Linderoth, ordf. i Konkurrenskommissionen

Region struntade i upphandling

Region Västernorrland behövde bygga om och byta chassi på sina ambulanser. Ett avtal värt 43 miljoner kronor tecknades direkt med ett privat företag. Några andra fick inte vara med och räkna på uppdraget.

Som skäl för att köpa dessa tjänster utan konkurrensupphandling hänvisade regionen till att det "Oss veterligt finns ingen annan leverantör som tillhandahåller dessa chassin och kan göra behövlig ombyggnation samt överflytt av sjukhytt" och att det av tekniska skäl därmed inte fanns någon konkurrens.

För att kunna hävda att konkurrens inte finns måste det vara fråga om verkligt unika anskaffningar, där det överhuvudtaget inte finns något alternativ i hela EU.

Att bygga om chassin på ambulanser är inte så unikt att det anlidade företaget skulle vara ensamt på marknaden. Tjänsten "ombyggnad av ambulanser" har till och med tilldelats en egen identitetsnummerkod i det upphandlingsrättsliga regelverket, som kan användas vid upphandling av just sådana tjänster.

– Det finns därför anledning att rikta kritik mot Region Västernorrland för att ha satt åt sidan det bestämmelserna om offentlig upphandling som ytterst syftar till att skapa konkurrens och att motverka korruption i offentlig verksamhet, säger Lennart Palm, ledamot i Konkurrenskommissionen. □

Lennart Palm, ledamot Konkurrenskommissionen

Luleå får inte driva regional arbetsförmedling

Arbetsförmedlingen har ett program för lokal arbetsförmedling som de upphandlar enligt lagen om valfrihets-system. När Arbetsförmedlingen skulle upphandla lokala och fristående aktörer i Norrbotten beslutade även Luleå kommun att lämna anbud.

Men sysselsättningspolitik är i första hand en statlig angelägenhet som kommunerna normalt inte ska befatta sig med. Kommu-

nerna är dessutom förhindrade att bedriva verksamhet gentemot andra än sina egna kommunmedlemmar. I detta fall skulle den kommunala matchningsverksamheten omfatta inte bara Luleås egna kommunmedlemmar utan även arbetssökande från Boden, Piteå, Älvsbyn och Kalix.

Det är inte någon kommunal angelägenhet för Luleå kommun att engagera sig som leverantör till staten genom Arbetsförmedlingen och efter ett

överklagande upphävde förvaltningsrätten kommunens beslut, såsom stridande mot lag eller annan författning.

– Även om kommunens beslut att lämna anbud numera har undanröjts finns det anledning att rikta kritik mot kommunen som på detta sätt riskerat snedvrida konkurrensen och möjligheten för enskilda företag att etablera sig som aktörer åt Arbetsförmedlingen, säger Per Eklund, ledamot av Konkurrenskommissionen. □

Östgötatrafiken ställde olagliga krav

När det regionägda bolaget Östgötatrafiken skulle upphandla ett nytt IT-system för färdtjänst m.m. ställde bolaget som ett obligatoriskt krav att den som vill lämna anbud måste kunna visa "Referensuppdrag [som] ska avse digitalt stöd till verksamhet för färdtjänst och sjukresor inom Sverige". I annat fall fick de inte vara med och lämna anbud.

Bestämmelserna om offentlig upphandling är till för att möjliggöra konkurrens och att motverka korruption. Enligt upphandlingslagen ska alla intresserade företag i EU ges

lika förutsättningar att lämna anbud och får inte uteslutas bara för att de inte har verksamhet i Sverige.

När detta påpekades för Östgötatrafiken vidhöll bolaget kravet, med hänvisning till att "de regelverk och lagar som styr verksamheten är specifika för Sverige". Vilka regelverk och lagar bolaget syftar på redovisades dock inte. De bestämmelser som exempelvis gäller för skydd av personuppgifter är EU-gemensamma och omfattar leverantörer från alla medlemsstater. Några andra lagar och bestämmelser som skulle kunna motivera kravet på enbart

svenska referenser finns heller inte, utan Östgötatrafikens påstående verkar närmast taget från luften.

Först efter att ett företag i Finland tagit upphandlingen till domstol som förbjöd Östgötatrafiken att tills vidare avsluta förfarandet, beslutade bolaget att avbryta upphandlingen.

– Det finns därmed anledning att rikta allvarlig kritik mot Östgötatrafiken, för att ha försökt snedvrida konkurrensen genom diskriminerande särbehandling, säger Lennart Palm, ledamot av Konkurrenskommissionen. □

Nyköping köpte vågdämpare direkt, i strid mot lagen.

Nyköpings kommun behövde renovera piren vid den kommunala kanotstadion. Kommunen vände sig till ett privat företag och beställde nya vågbrytare för 2,6 miljoner kronor utan konkurrensutsättning och i strid mot lagen.

Som skäl till att inte upphandla angav kommunen att det inte fanns någon för kommunen särskilt anpassad produkt på

marknaden och att det anlidade företaget hade skapat en flexibel och anpassningsbar lösning enkom för kommunens ändamål. Några tekniska eller andra skäl till att inte upphandla finns inte. På marknaden för flytponton och motsvarande produkter finns det en fungerande konkurrens och även andra företag borde ha givits möjlighet att lämna anbud med konkurrerande konstruktionsförslag.

Den omständigheten att kommunen låtit företaget specifikt skapa de vågdämpare som Kommunen sedan beslutat köpa medför en konstruerad avgränsning som inte är tillåten enligt lagen.

– Det finns därmed anledning att rikta allvarlig kritik mot Nyköpings kommun, som på detta sätt snedvridit konkurrensen säger Inger Ridderstrand-Linderoth, ordförande i Konkurrenskommissionen. □

Borås fortsätter bryta mot lagen

Borås kommun låter det kommunala bolaget Borås Energi och Miljö AB sköta den kommunala sophämtningen utan upphandling.

Detta har tidigare kritiserats av Konkurrenskommissionen i en utredning 2009. Även EU-kommissionen har riktat motsvarande kritik mot kommunen. Den svenska regeringen har därefter låtit Konkurrensverket utreda förhållandena, som 2015 konstaterade att de lagliga förutsättningarna för ett sådant uppdrag inte var uppfyllda och att kommunen

inte får direkttilldela kontrakt till bolaget. Trots detta fortsätter kommunen att anlita Borås Energi och Miljö.

Bestämmelserna om kommunal upphandling är till för att möjliggöra en effektiv konkurrens, till skydd för de hushåll och privata företag som betalar för tjänsterna. Ett kommunalt bolag får endast i mycket begränsad omfattning konkurrera med andra företag. I detta fall bedriver Borås Energi och Miljö AB en omfattande kommersiell verksamhet med försäljning av energi och anknäytande tjänster på allmänna marknader.

– Det finns därför anledning att rikta allvarlig kritik mot Borås kommun som, trots utredningar och kritik från såväl EU-kommissionen som Konkurrensverket, fortsätter att anlita bolaget utan upphandling, säger Inger Ridderstrand-Linderoth, ordförande i Konkurrenskommissionen.

Konkurrensverket har numera även inlett ett nytt tillsynsärende mot Borås kommun som kan leda till att kommunen kan tvingas betala upphandlingsskadeavgift – som är ett slags böter – med upp till 10 miljoner kronor per år. □

Förlängde avtal – risk för 700 tkr i böter

I stället för att på nytt upphandla driften av restaurang- och café-verksamheten vid Sundsvalls sjukhus beslutade Region Västernorrland att i juli 2022 förlänga ett tidigare upphandlat avtal från 2015. Till stöd för detta har regionen åberopat synnerliga skäl på grund av Covid-19-pandemin.

När pandemin bröt ut i början av 2020

orsakade den sådana samhällsstörningar att exempelvis upphandlingar lagligen fick senareläggas eller ske genom direkta tilldelningar. Sedan dess hade det, i juli 2022, dock gått mer än två och ett halvt år och samhället hade i stort återgått till det normala.

– Pandemin kunde således knappast längre medföra några synnerliga skäl för att underlåta upphandling i konkurrens. Det fanns

därför anledning att rikta allvarlig kritik mot Region Västernorrland för att strunta i upphandlingslagstiftningen och försöka skylla sina egna tillkortakommanden på pandemin säger Inger Ridderstrand-Linderoth, ordförande i Konkurrenskommissionen. Konkurrensverket har nu begärt att regionen ska betala upphandlingsskadeavgift – som är ett slags böter – med 700 000 kronor. □

Arbetsförmedling i Karlshamn ett brott mot kommunallagen

När Arbetsförmedlingen upphandlade lokala arbetsförmedlingstjänster ville Karlshamns kommun också vara med och lämna anbud.

Sysselsättningspolitik är dock i första hand statens ansvarsområde och inget kommuner

ska syssla med, vilket även Luleå kommun fått kritik för. De är förhindrade enligt lag att bedriva verksamhet gentemot andra än sina egna kommunmedlemmar. I detta fall skulle matchningsverksamheten omfatta inte bara Karlshamns egna kommunmedlemmar utan även arbetssökande från Karlskrona,

Olofström, Ronneby och Sölvesborg.

Karlshamns kommun får därför inte bli leverantör till staten genom Arbetsförmedlingen och efter ett överklagande upphävde förvaltningsrätten i Växjö kommunens beslut, bland annat för att det bröt mot kommunallagen. □

Upphandlingslagarna – ett skydd mot korruption

Kritiska röster brukar ibland göra gällande att upphandlingslagarna bara är onödig byråkrati som hindrar myndigheter mot att göra snabba och bra affärer. För att kunna hålla med om detta måste man dock ställa sig frågan hur man vet vad som är en "bra affär" om man aldrig har gjort någon jämförande konkurrensutsättning.

Bestämmelserna om upphandling i dess olika former innehåller inslag av byråkrati, men ytterst skyddar regelverket allmänna medel från användas på ett otillbörligt och konkurrenssnedvridande sätt.

Vad många inte tänker på är risken för korruption i offentlig verksamhet. Även om det är relativt ovanligt med korruption i Sverige är vi långt ifrån förskonade från detta. Debattören Mauricio Rojas varnade tidigare under hösten (SvD den 22 oktober 2023) för att det svenska samhället på sikt håller på att förändras, med risk för att maffior infiltrerar myndigheterna och politiken. Även statsvetaren Carina Gunnarsson har i en debattartikel varnat för att kommuner är ett lätt byte för kriminella (DN den 7 november 2023).

Det som brukar framhållas i dessa sammanhang är välfärdsbrottslighet, men även korruption vid andra offentliga anskaffningar är en betydande riskfaktor. Med korruption menas här inte bara den klassiska formen med pengar under bordet, utan även andra former där beslut låter sig påverkas av ovidkommande eller snedvridande hänsyn, till och med ibland på efter direkta hot och

trakasserier mot enskilda beslutsfattare.

Varje år upphandlar statliga och kommunala myndigheter m.fl. för c:a 900 miljarder kronor, eller ungefär en sjättedel av Sveriges totala BNP. Även om det i de flesta fallen brukar gå rätt till är det naturligtvis lockande för maffialiknande strukturer att få in en fot även här. För några år sedan skärptes den svenska mutlagstiftningen, men det är fortfarande mycket svårt att utreda och lagföra mutbrott. Ett betydligt enklare sätt är att, om inte stoppa, så åtminstone försvåra korruptionen redan vid källan. De upphandlingsrättsliga bestämmelserna utgör ett utmärkt sådant bålverk.

Lagen ställer krav på att den som upphandlar med allmänna medel måste låta alla vara med och lämna anbud på lika villkor samt kunna motivera sina upphandlingsbeslut utifrån objektivt verifierbara omständigheter. Om misstanke uppstår att det inte har gått rätt till kan upphandlingen även komma att granskas i domstol, och upphandlingen eller avtalet upphävas. Myndigheten kan även tvingas betala böter och skadestånd.

Ett grundläggande förutsättning för att effektivt motverka korruption är att docka ut upphandlingarna faktiskt genomförs utan varje möjlighet till subjektiva eller oförutsägbara hänsyn. Ett fall som visar hur det annars kan gå snett är en stor upphandling av kommunala renhållningstjänster (sophämtning), värd ungefär 2 miljarder kronor för några år sedan. I upphandlingen tillämpades en utvärderingsmodell som brukar kallas mervärdesmodellen. I det aktuella fallet gick denna ut på att anbudsgivarna skulle lämna individuella genomförandebeskrivningar, utifrån vilka anbud sedan tilldelades poäng efter hur väl de ansågs uppfylla "beställarens förväntningar". Bedömningen skulle göras av en utvärderingsgrupp utifrån ett antal i förväg redovisade huvudområden. Vad som i praktiken avsågs med "beställarens förväntningar" eller vad som faktiskt kom att medföra höga poäng redovisades dock aldrig. Även vilka personer som hade deltagit i utvärderingsgruppen är hemligt, och något protokoll från gruppens arbete finns inte förutom själva sifvertabellen med åsatta poäng. Hur antagandet av vinnande anbudsgivare slutligen gått har således aldrig dokumenterats och går därmed inte att bedöma i efterhand.

Normalt brukar dylika mervärdesmodeller regelmässigt underkännas av domstolarna, men i detta fall litade domstolen tyvärr på myndighetens försäkran av det hade gått rätt till. Resultatet blev dock ett helt annat.

Redan fyra månader efter att kontraktet

Pär Cronhult, chefjurist vid Den Nya Valfärden

hade skrivits på gick den vinnande anbudsgivaren i konkurs. Bolaget hade då varit på obestånd under en tid, vilket den upphandlande myndigheten uppmärksammats på men struntat i. Konkursboet köptes sedan upp av nya ägare, utan att kontraktet sades upp av myndigheten.

En särskild omständighet som hade resulterat i höga värderingspoäng för den vinnande anbudsgivaren var en utfästelse om att det skulle bli mycket få reklamationer. Knappt åtta månader in på det nya avtalet hade det emellertid hunnit registreras totalt 26 961 reklamationer. Detta innebär 114 reklamationer per dag och är nog ett rekord i sig. Anbudsgivaren hade uppenbarligen tagit sig vatten över huvudet och förmådde inte fullfölja sina åtaganden enligt anbudet. Istället för att då säga upp avtalet, eller i vart fall kräva rättelse, befriade myndigheten företaget från de mest svåra och olönsamma delarna i avtalet. När inte heller detta hjälpte skrev myndigheten om avtalet, där samma företag fick mer betalt för de återstående tjänster som inte redan hade lyfts ut ur uppdraget. Avtalet pågick sedan under ytterligare några år innan en ny upphandling slutfördes. För detta tvingades myndigheten senare betala upphandlingsskadeavgift – som är ett slags böter – med mer än tio miljoner kronor, pengar som ytterst fick betalas av hushållen och skattebetalarna i kommunen. Några enskilda ansvar utkrävdes aldrig. (se vidare Konkurrenskommissionens utredning i ärendet KKO 19-006—012) □

Fakta: Konkurrenskommissionen

Det görs många fel när kommuner, myndigheter och landsting upphandlar varor och tjänster. Oavsett om det offentliga gör fel av brist på kunskap, eller för att man vill handla med ett visst företag snedvrids konkurrensen och vissa företag gynnas på bekostnad av andra. För att komma tillrätta med problemen inrättade Den Nya Valfärden 1994 den oberoende expertgruppen Konkurrenskommissionen för att bevaka och uppmärksamma snedvridning av konkurrens

med offentliga medel. Sedan starten har närmare 900 utredningar genomförts. Konkurrenskommissionen har genom åren varit drivande i flera lagändringsförslag för att på olika sätt förbättra företagarklimatet, men mycket återstår att göra. Bland annat driver Konkurrenskommissionen frågan om att beslut i kommunala bolag ska gå att överklaga samt att kommunalt domstolstrots motverkas genom kraftfulla sanktioner i särskild lagstiftning.

Konkurrenskommissionens ledamöter är:

Inger Ridderstrand-Linderöth (ordförande), tidigare stadsjurist, Stockholms Stad

Per Eklund, tidigare hovrättsråd samt statsstödsexpert

Patrik Engellau, ordförande tankesmedjan Den Nya Valfärden

Erik Nerep, professor i handelsrätt vid Handelshögskolan i Stockholm

Lennart Palm, tidigare VD, Näringslivets regelnämnd

Lennart Göranson, tidigare ställföreträdande generaldirektör vid Konkurrensverket
Föredragande i kommissionen är **Pär Cronhult**, chefjurist vid Den Nya Valfärden.

Vill du veta mer eller anmäla ett ärende?

Kontakta Pär Cronhult.

Konkurrenskommissionen tar inte betalt för sina utredningar och som anmälare kan du givetvis vara anonym.

Konkurrenskommissionen

Box 5625, 114 86 Stockholm

www.dnv.se

E-mail: kko@dnv.se

Starka män och svaga samhällen

Män som tillskansat sig mycket makt beundras av många och får andra, särskilt i deras nära omgivning, att kröka sig i devot underkastelse.

Politisk makt som koncentreras i en persons händer passerar några tröskelvärden. Ett av dem är när oppositionen förvandlas till fiender. Det andra är när fiendernas åsikter börjar förbjudas. Det tredje är när den före detta oppositionen, numera fienden, börjar fängslas. Den starka ledaren angräps nu inte längre i den offentlighet som finns kvar.

Han vänjer sig snabbt vid att stå oemotsagd i mötet med folket. Men internt, i partiet, armén, näringslivet, osv., finns det fortfarande personer som har invändningar. Ledaren betraktar i allt större utsträckning invändningar som en mot honom själv riktad personlig kritik. Och den får han med tiden allt svårare att tåla eftersom den blir mer och mer oförenlig med bilden av honom som en halvgud. En del gamla medarbetare med egna åsikter får höga poster som gör att de håller tyst. Andra förlorar välavlönade jobb och de mest besvärliga fängslas eller avrättas. (En del starka ledare går mycket längre. Stalin tog livet av ofantligt många fler inklusive sina gamla partikamrater.)

De flesta diktatorer går inte fullt så långt

som Stalin. Ändå leder undertryckandet av andra åsikter än de den starka ledaren förespråkar till en i historien återkommande ironi. Benito Mussolini var journalist innan han blev diktator och han var närmast besatt av att läsa vad tidningarna skrev om honom när han blivit Il Duce. Samtidigt la han mycket energi på att styra vad som skulle stå i tidningarna. Att han därför utvecklade en något kuriös verklighetsuppfattning är inte förvånande.

När den starka ledaren blivit diktator har omgivningen lärt sig att filtrera de budskap de lämnar till honom. Budbärare med trista budskap råkar alltför ofta illa ut. Andra budbärare delar sin ledare uppfattning och filtrerar meddelandena av det skälet.

Nu börjar den starka ledare, men framför allt den nation och det samhälle han leder, att få problem. Utan vettig information misslyckas på sikt allt ledarskap. När ledaren tror på sina egna myter skapar det förr eller senare problem.

Personligen har jag svårt att förstå den beundran historiens starka ledare

ger upphov till. Att de väcker mitt (och förstås andras) intresse är begripligt eftersom många av dem lämnat spår i historien av varierande storlek. Men ett av spåren är nästan alltid massdöd. Julius Ceasar och Napoleon var duktiga på det. Men 1900-talets tyranner har med sina dödsmaskinerier rört sig bortom språkets förmåga att begripliggöra skeendet. Det kan bara beskrivas.

Själv vill jag under inga omständigheter underkasta mig en stark man. Jag menar, varför i herrans namn ska jag böja mig för ett maktthungrigt pucko som sätter sitt eget ego före allt annat.

Nåväl. Det stora mysteriet är inte Djingis Kahn och hans likar. Det är de processer, institutioner, organisationer, sociala omständigheter och den mentalitet som släpper fram dem.

Min hypotes är att det handlar om balansen mellan ordning och kaos i ett samhälle. När korruptionen sprider sig allt djupare i ett samhälle, när staten och institutionerna är svaga och opålitliga och när flertalet människor förlorat hoppet om att överheten vare sig kan eller vill skapa gynnsamma förändringar öppnar det för den starka ledaren. Detaljerna skiftar men kan han ge trovärdiga löften om att etablera

en stabil ordning har han kommit en bra bit mot enväldet.

Kaos, och därmed djup osäkerhet, är ett tillstånd där tillvarons förutsägbarhet försvinner. Att det alstrar en längtan efter stabil ordning är närmast självklart. □

Lorentz Lyttkens
Samhällsforskare och författare

Handlade för 1,6 miljoner utan upphandling.

Helsingborgs kommun skulle köpa konsulttjänster för sitt strategiska utvecklingsarbete och vände sig direkt till ett privat företag, utan möjlighet för andra konsulter att lämna anbud. Avtalet utformades som ett ramavtal med löpande avrop.

I kommunens beslut hade värdet angivits till 595 000 kronor, vilket är under gränsen för direktupphandling som tilläts upp till 615 313 kronor. Någon fast övre värde- eller volymgräns angavs dock inte, och fram till september 2022 hade kommunen hunnit köpa tjänster på avtalet för drygt 1,6 miljoner kronor.

Den som direktupphandlar ett ramavtal är skyldig att ange en fast övre värde- eller volymgräns där avtalet upphör att gälla,

samt att se till att kommande beställningar håller sig under denna gräns. I detta fall har kommunen sagt sig följa lagen men sedan köpt tjänster för ungefär en miljon kronor mer, eller nästan tre gånger så mycket som lagen tillåtit.

– Det finns därför anledning att rikta kritik mot kommunen, som inte verkar ha ordning på sina upphandlingar och avrop, säger Lennart Göranson, ledamot av Konkurrenskommissionen. □

Lennart Göranson, ledamot Konkurrenskommissionen.

Torsby kommun rättade sig – undgår kritik.

Trots att Torsby kommuns tidigare ramavtal för köp av bland annat livsmedel och dagligvaruprodukter löpte ut 2020 har de kommunala förvaltningarna fortsatt att köpa varor från samma leverantör. Även om varje köp var för sig avsett mindre värden är kommunen skyldig att hålla sig med ett upphandlat avtal så länge den totala omfattningen överstiger värdegränsen på 700 000 kronor. Ett sådant ramavtal kan slutas med antingen en ensam butik eller med flera sinsemellan konkurrerande butiker.

Att på sätt som nu skett, fortsatt köpa livsmedel i ett avtalslöst tillstånd strider mot lagen om offentlig upphandling. Sedan saken uppmärksammats rättade sig kommunen och genomförde omgående en korrekt annonserad upphandling med möjlighet till konkurrerade anbud. – Även om kommunen hade gjort fel har den rättat sig. Det finns därmed inte anledning till ytterligare kritik säger Per Eklund, ledamot av Konkurrenskommissionen. □

Tack!

Ett stort tack till våra stödföretagare och annonsörer som under året bidragit till vår verksamhet för ett företagervänligare Sverige

Byggnadsmiljö Mellansverige AB

Krontorp AB

Liselotte Löf Återvinning AB

WAHLSTEDT MEDICINSK KONSULT AB

ROGER & MATTIAS BYGG AB

VERKTYGSBODEN ERIFLUX AB

LIDINGÖ PERSIENNFABRIK AB

CYKEL & NYCKELSERVICE OXD AB

EWALDS ÅKERI I AGUNNARYD AB

ELIS LIDÉN ÅKERI AB

ASKERBERG BYGG AB

PROPERT AB

KJ STEELSUPPORT AB

MILJÖ TRANS I SVERIGE AB

Bloggen

DET GODA SAMHÄLLET

Debattsajten detgodasamhallet.com har växt fram ur Stiftelsen Den Nya Valfärden och är nu inne på sitt nionde år. Sajten har över 9 miljoner årliga visningar. Nedan två texter från våra återkommande skribenter.

Oppositionen i Sverige

Efter att den nya regeringen och Sverigedemokraterna presenterat sin överenskommelse, Tidöavtalet, har de blivit anklagade för att vara extrema, auktoritära, att vilja dumpa mänskliga rättigheter och strunta i klimatet. Jag skulle snarare säga att regeringen är en ganska grå förvaltningsregering.

Jag växte upp på rätt sida om järnridån, i den del av världen där politisk opposition var någonting fint. Det var liksom kännetecknet på att leva i ett fritt samhälle. Även om vi sällan opponerade oss kändes det skönt att kunna göra det, om vi ville. Lagens långa arm var till för att gripa tjuvar, mördare och såna som fifflat med bokföringen; inte att lagföra dem som tyckte annorlunda än staten. Sânt sysslade man med i Sovjetunionen.

Sen dess har mycket förändrats. Lagens långa arm har blivit sämre på att hantera tjuvarna, mördarna och fifflarna och allt bättre på att identifiera olika typer av åsiktsbrott. Än så länge är det relativt riskfritt att vara "dissident" i Sverige, men lagen om hets mot folkgrupp och sharia-inspirerade hädelselagar (såna diskuteras faktiskt) är två milstolpar på vägen mot Gulag.

Förändringen kom stegvis. Det var inte så att statsministern en dag kallade till presskonferens och myndigt förklarade:

"Den tidigare åsiktsfriheten har tjänat Sverige väl, men vi måste förhålla oss till verkligheten som den faktiskt ser ut. I det känsliga läge vårt land befinner sig i måste medborgarna avstå från tankar, känslor och åsikter som står i strid med regeringens politik. Vi ser allvarligt på att det förekommer opposition i landet".

Istället fortsatte man hylla yttrande-

friheten, åsiktsfriheten och andra friheter inom det demokratiska konceptet. Opposition är fortfarande något fint, förutsatt att den utövas inom de politiska ramarna (och inte kommer från SD). Huvudregeln är att proffspolitiker opponerar sig mot proffspolitiker, i de fall de inte redan är överens.

Men när icke-politiker (eller politiker ur de lägre divisionerna) opponerar sig mot samhällsordningen på sociala medier ses det ofta som ett "hot mot demokratin". Den som rör sig långt bort från värdegrunden riskerar att åtalas för "hets" mot känsliga grupper, bli deplattformerad av nätföretagen, svartlistas på arbetsmarknaden, få sitt rykte förstört eller sitt bankkonto avstängt. Det vanligaste sättet att straffa amatör-oppositionella är att förse dem med en "varningsstämpel" som talar om för allmänheten varför dessa individer bör uteslutas från det offentliga samtalet. Stämpeln är höggradigt smittsam, och talar du med någon av dem riskerar du att drabbas själv. Ett par exempel:

Högerextremister: Samlingsnamn för alla som tar avstånd från PK-ideologin.

Klimatförnekare: Såna som tror att vi fortfarande kan åka Vasaloppet om tio år och som avfärdar Greta Thunberg som en bluff.

Antivaxxare: Såna som tycker det var en dålig idé att utsätta 5 miljarder människor för ett medicinskt mRNA-experiment under influensan 2020.

Konspirationsteoretiker: Såna som menar att makthavare döljer sina verkliga motiv och träffar hemliga avtal bakom ryggen på folket.

Trumpister: Såna som tycker att Trump var en bättre president än Biden och Obama, och misstänker att han utsattes för valfusk.

Främlingsfientliga: Såna som tycker att invandringen till Sverige varit för hög, för oreglerad och skapat för mycket kriminalitet.

Nationalister: Såna som tycker att Sverige ska styras med landets bästa för ögonen, istället för att toppridas av EU, NATO och FN.

Rasister: Såna med vit hudfärg, som inte skäms.

Putinister: Såna som tycker man ska lyssna till bägge sidorna i Ukrainakonflikten och som kan tänka sig förhandlingar med Ryssland.

Homofober: Såna som upplever heteronormen som "naturlig" och för övrigt anser att sexuella preferenser ska vara en privatsak.

Transfober: Såna som vänder sig mot att skattefinansierade, toppsminkade karlar i kvinnokläder läser sagor för småbarn.

Populister: Såna som vill ha en politik som gillas av folket.

Islamofober: Människor som uttrycker åsikter eller begär handlingar som troende muslimer finner stötande.

Faktaresistent: Folk som inte litar på de fakta som presenteras av SvT eller annan likvärdig källa.

Foliehattar: Samlingsnamn på dem med så galna idéer att kommunikation inte ens är möjlig. Exempelvis de som hävdar att jorden är platt eller att koldioxid är nyttigt.

Jag medger att urvalet är subjektivt och kanske har jag glömt något. Men lägger man ihop alla människor i Sverige som förses med de här attributen i statsfinansierad media, kommer man nog ganska nära en sammanfattning av den svenska oppositionen. □

Jan-Olof Sandgren

Debattör boende i Angered

Recept på hur man förstör ett land

På 50- och 60-talet, när jag växte upp, behövdes inget brottsförebyggande arbete. Ingen av oss ungar i byn blev kriminell. Visserligen pratar jag om en idyllisk liten by i närheten av Leksand men jag menar att det "brottsförebyggande arbetet" fanns inbyggt i hela det omgivande samhället. Inte bara i vår by utan i hela Sverige.

Gamla beprövade dygder, som att arbeta och göra rätt för sig, rådde. De vuxna gick varje morgon till sina arbeten, på den egna gården eller som anställda på snickeriet i byn eller i Djura, Gagnef eller Leksand.

Vi barn sprang runt och lekte, förskolor behövdes inte eftersom det fanns hemmafruar. Sedan skötte vi skolan och längtade efter att bli vuxna och goda samhällsmedborgare. Vilket inte var något uttalat specifikt mål, det var bara en fullkomlig självklarhet.

Sedan dess har Sverige förändrats, för att uttrycka det mildt. Varje stad i Sverige, stor som liten, har idag orter, alltså miljonprogramsområden som fyllts med människor som inbjudits av våra politiker och valt att

flytta hit från Mellanöstern och Afrika.

De befinner sig nu i en helt främmande kultur i ett land vars språk de inte behärskar. Ett betydande antal av dem har förvandlats från vuxna handlingskraftiga människor till hjälpbehövande klienter.

Många av de vuxna i dessa orter går inte till arbetet utan till socialkontoret och Försäkringskassan. "Gör din plikt, kräv din rätt!" har för många svenska myndighetspersoner förkortats ned till "Kräv din rätt!". Med dessa nya normer växer de utsattas barn upp.

Visserligen springer barnen omkring och leker även där. Men leken består numera av att bära en väska från punkt A till punkt B åt en gängkriminell, med en pizza eller cykel som första ersättning.

Att bli gängkriminell har blivit det nya vuxna idealet för dessa barn. Förmedlat till dem bland annat genom ortens musik, som beskriver den gängkriminelles slitsamma men också glamourösa vardag. Musik som mångfaldigt prisats av svenska kulturjournalister boende på Södermalm.

Att det finns människor som på allvar tror att denna genomgående och djupa samhälls-

förändring går att motverka genom "förebyggande arbete" inom myndigheterna är för mig en gåta. Det har redan visat sig, med all önskvärd tydlighet de senaste 20 åren, att allt sådant arbete varken gör till eller från. Utvecklingen går på fortsatt stadig kurs mot total katastrof.

I Studio Ett 16 juni får vi höra att socialtjänsten är jättebra på att utbilda föräldrar. Folk i utsatta områden förstår inte hur samhället fungerar. Men med omfattande och tidiga insatser, samt genom övertalning, kan vissa vuxna ta till sig dylik information. Har man räddat ett enda barn från kriminalitet kan man känna sig framgångsrik och god.

Det säger sig självt att om man förkastar och förändrar de värderingar och strukturer som tidigare gjort ett land framgångsrikt, för att istället låta människor från främmande kulturer med diametralt motsatta värderingar bre ut sig, så blir resultatet allt annat än gott.

Sverige har tyvärr skapat receptet för hur man på snabbast möjliga tid förstör och raserar ett tidigare rikt, framstående, jämlikt och välfungerande land. □

Birgitta Sparf

Egenföretagare och konsult inom socialtjänsten.

Politikerna vill att problemen ska försvinna av sig själva

För 35 år sedan grundade Patrik Engellau tanke- och handlingssmedjan Den Nya Valfärden som bland annat skulle arbeta för att ge medborgarna mer makt och självbestämmande. Efter hand kom Den Nya Valfärden att växa till att även omfatta Företagarombudsmannen, Konkurrenskommissionen och Det Goda Samhället. Vi har pratat med Patrik Engellau om hur samhällsklimatet och politiken ändrats sedan starten år 1988.

Vad var det ursprungliga syftet med att skapa Den Nya Valfärden?

— Det var jag och G. Rune Berggren som grundade Den Nya Valfärden. Rune var en högaktad ämbetsman med karriär som bland annat hovrättsråd och generaldirektör för Riksrevisionsverket. Han hade drivit frågan om att den statliga revisionsverksamheten skulle lyda under riksdagen och inte under regeringen, vilket ledde till att Olof Palme gav honom sparken.

Rune och jag ansåg att Statens Offentliga Utredningar ofta var av väldigt låg kvalitet, så vi bestämde oss för att göra våra egna utredningar som vi kom att kalla Medborgarnas Offentliga Utredningar. Den första, kallad MOU 1988:1, togs fram av flera duktiga experter som utredde hur en ny grundlag skulle utformas. Sedan fortsatte det på den vägen och sedan dess har vi lagt fram förslag inom många olika politikområden. Många förslag slog igenom och blev verklighet, till exempel vårt förslag om skolpeng.

Sverige har förändrats mycket sedan 1988. Hur har makthavarnas inställning ändrats sedan dess?

— Det fanns en enorm vilja till systemskifte på 1980-talet. Då var både politiker och allmänheten väldigt intresserade av samhällsfrågor. Vi släppte ett förslag på ett nytt skattesystem som lockade många, både privatpersoner och makthavare. Vi anordnade seminarier i hela landet och fyllde Stockholms Konserthus vid två tillfällen. Det som jag kom att döpa till kundvalsmodellen, där medborgarna får välja utförare av till exempel hemtjänst, väckte ett stort intresse och jag reste över hela landet och pratade om modellen med intresserade kommunpolitiker.

I dag är politikerna totalt ointresserade av att fundera igenom hur man ska åstad-

komma någonting. Ta till exempel den sittande regeringen. De hade inte ens tänkt igenom vad de skulle göra efter att de vunnit valet. Eftersom det inte fanns några förberedelser på plats så var de tvungna att tillsätta utredningar direkt för att se om politiken kan fungera i praktiken.

”I dag är politikerna totalt ointresserade av att fundera igenom hur man ska åstadkomma någonting.”

Varför är politikerna så oförberedda?

— Inför riksdagsvalet 2002 träffade jag en framstående moderatledare. Jag påtalade för honom att Moderaterna saknade en utarbetad skattepolitik. Han höll motvilligt med och sa att det berodde på att om man har något nedskrivet så står det fast och då går det inte att förneka och ta tillbaka. Den sittande Tidöregeringen verkar gå efter det mottot och skickar allt på utredning för att ta reda på vad de ska tycka i olika frågor.

Den Nya Valfärden släppte under 2014 en uppdatering av Utanförskapets karta. Den visade att antalet utanförskapsområden ökat till 186 stycken och att förvärvsfrekvensen i dessa områden minskat till 50 procent. År 2019 släppte vi rapporten ”Invandring och brottslighet” där vi använde statistik från Brå som visade att majoriteten våldsbrott begås av personer med invandrarbakgrund. Rapporterna skickades till både regering och riksdag och har backats upp av senare studier.

Ändå påstår politikerna att de inte såg det komma. Hur förklarar man det?

— De vill inte se problemen. Politikerna vill bara att problemen ska försvinna av sig själva. Sanningen är ofta plågsam och det är ingen valvinnare att belysa att allt går åt helvete. Dessutom vet politikerna inte vad de ska göra för att lösa problemen.

Svenska politiker vill gärna lämna över mer makt till överstatliga organisationer som EU, Nato eller Världshälsoorganisationen. En sådan makt-förskjutning minskar svenska folkets möjligheter att påverka politiken.

— Frågan är om svenska politiker vill ha makt? Det kan ju finnas folk som har andra uppfattningar och som börjar lägga sig i beslut. Men om det är EU som bestämt något så är svenska folket inte inblandat och problemen försvinner i fjärran. Om det kommer hundratusen flyktingar så är det lättare att skylla på EU än att själv ta på sig ansvaret. Vi som medborgare blir samtidigt hjälplösa eftersom EU inte representerar oss och inte går att kontakta om vi har synpunkter.

Är det något som förvånat dig under de 35 år som Den Nya Valfärden funnits?

— Jag har blivit förvånad över den enorma makt och kraft som utvecklats inom ramen för politikerväldet, det som jag kommit att benämna det välfärdsindustriella komplexet. De stora myndigheterna som styrs av generaldirektörer och de cirka 1,5 miljoner människor som arbetar på myndigheter som utgör den egentliga makten. De hittar på nya bidrag och nya regler som medför att de ständigt ökar sin egen makt och inflytande.

Det militärindustriella komplexet utgjorde ungefär åtta procent av USA:s BNP när Eisenhower varnade för maktförskjutningen i sitt avskedstal 1961. Som jämförelse upptar det välfärdsindustriella komplexet en tredjedel av Sveriges BNP i dag. Jag är väldigt förvånad över att det inte pratas mer om detta eftersom det är en enorm och kraftfull maktfaktor som verkar i det dolda.

Är det någon åsikt som du kommit att omvärdera under åren?

— Jag har kommit att förstå att politikernas naivitet är på riktigt. De har mindre kompetens och förmåga att lösa problem än vad man tror för de har verkligen ingen aning om vad de ska göra. Under covid

Den Nya Valfärdens grundare Patrik Engellau.

bestämde makthavare i många länder att inte låta människor gå till jobbet, men det gjorde inte Sveriges politiker. Det berodde inte på att våra politiker visste vad de gjorde utan på att ingen politiker ville fatta beslut. Det blev tjänstemän som skötte pandemin. Anders Tegnell och hans företrädare Johan Giesecke gick efter den handlingsplan för pandemier som utformades innan covid, och där ingick inte nedstängningar.

I andra länder var befolkningen livrädda och krävde att politikerna skulle göra något, men även där var politikerna handfallna och vilse. I början trodde man att det skulle ta minst tio år att framställa ett vaccin om man följde reglerna. Men det räckte inte för folket som krävde mer handlingskraft. Det var först när Donald Trump tog beslut om att ge vaccintillverkarna ett ”snabbspår” som vaccinererna blev förutsättningen för att öppna upp samhället.

Vad finns det för politiska ”sanningar” som behöver synas idag?

— Ett exempel är ideologin om ”allas lika värde”, som är en märklig tanke. Jag vet inte vem vi försöker lura när vi säger att alla kulturer är lika bra. Sanningen är att en del kulturer är bättre än andra. I Sverige gör vi allt vi kan för att hjälpa de svaga, men jag tror att det vore bättre om vi i betydligt högre utsträckning gjorde det intressantare för människor att lösa sina egna problem och hjälpa sig själva. □

Ditt stöd gör skillnad!

Stiftelsen Den Nya Valfärden har sedan starten 1988 utarbetat idéer för ett bättre Sverige och även omsatt en del av dessa idéer i handling.

Vårt hårda arbete har bidragit till att ändra makthavarnas syn på företagare och lättat upp många regler. Stödet från tiotusentals företagare ger oss en röst som hörs.

Tillsammans gör vi Sverige mer företagarevänligt! Ju fler vi är – desto mer lyssnar politikerna!

VI ARBETAR FÖR ATT FÅ SVERIGE PÅ RÄTT KÖL IGEN:

- Vi kontakter politiker och förklarar hur de bör utforma politiken.
- Vi samlar ihop namnunderskrifter från företagare i viktiga frågor och skickar in till regeringen.
- Vi driver rättsfall när kommuner och myndigheter bryter mot upphandlingslagen eller ger olagligt statsstöd.
- Vi skriver beslutsunderlag för politiker.
- Vi skriver rapporter och böcker.
- Vi granskar och uppmärksammar kommuner och myndigheter som snedvrider konkurrensen.
- Vi skriver remissvar till utredningar som berör våra frågor.
- Vi opinionsbildar genom debattartiklar och insändare.

Bara företagare skapar nya, riktiga jobb. Företagarklimatet är inte ett särintresse utan ett fundament som vår gemensamma välfärd vilar på.

den
nya
valfärden

För mer information, kontakta:

Adam Rydström

E-post: adam.rydstrom@dnv.se

Eller besök vår hemsida:

www.dnv.se/stod-oss